

Sygn. akt III AUa 519/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 10 października 2012 r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie III Wydział Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Marta Fidzińska - Juszczak
Sędziowie:	SSA Jadwiga Radzikowska SSA Halina Gajdzińska (spr.)
Protokolant:	st.sekr.sądowy Renata Tyrka

po rozpoznaniu w dniu 10 października 2012 r. w Krakowie

sprawy z wniosku **T. R.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w K.**

o emeryturę

na skutek apelacji wnioskodawcy T. R.

od wyroku Sądu Okręgowego w Kielcach Wydziału VI Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 27 stycznia 2012 r. sygn. akt VI U 1255/11

o d d a l a apelację.

Sygn. akt III AUa 519/12

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 27 stycznia 2012 r. Sąd Okręgowy w Kielcach oddalił odwołanie T. R. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w K. z dnia 14 września 2011 r., którą odmówiono mu przyznania prawa do emerytury.

Sąd Okręgowy ustalił, że T. R., urodzony (...), na dzień 31 grudnia 1998 r. legitymuje się okresem zatrudnienia wynoszącym 25 lat 8 dni okresów składkowych i nieskładkowych. W okresie od 15 września 1979 r. do 31 lipca 1993 r. wnioskodawca był zatrudniony w Zakładach (...) w R. stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. Z jego akt osobowych wynika, że w okresie od 15 września 1979 r. do 31 grudnia 1988 r. był zatrudniony na stanowisku ślusarza, od 1 stycznia 1989 r. do 28 lutego 1993 r. pracował jako ślusarz- spawacz, a od 1 marca 1993 r. do 31 lipca 1993 r. jako monter konserwator sieci wodno-kanalizacyjnej CO. Uprawnienia spawacza zdobył w dniu 24 maja 1980 r.

Sąd Okręgowy, powołując się na treść przepisów art. 184 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jedn. Dz.U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 ze zm.), art. 32 ust.

1, 2 i 4 powołanej ustawy w związku z § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8, poz. 43 ze zm.), uznał, że odwołanie nie jest zasadne. Wprawdzie jest poza sporem, że wnioskodawca posiada 25 letni okres składkowy i nieskładkowy, nie przystąpił do otwartego funduszu emerytalnego, rozwiązał stosunek pracy, 60 lat ukończył w dniu 24 lipca 2011 r., jednakże nie wykazał 15 lat pracy w szczególnych warunkach, wymaganego do przyznania emerytury w obniżonym wieku. Powołani świadkowie nie byli w stanie określić czasookresów, w jakich wnioskodawca wykonywał prace ślusarskie, a w jakich prace spawacza, nie wskazali dokładnie, na czym polegała jego praca w charakterze ślusarza, a na czym praca w charakterze spawacza. Z tych też względów Sąd pierwszej instancji uznał zeznania tych świadków za mało wiarygodne. Ustalając stan faktyczny, oparł się więc na aktach osobowych wnioskodawcy obejmujących okres zatrudnienia w Zakładach (...) w R. oraz świadectwie pracy z dnia 30 maja 1996 r. W ocenie Sądu zakład pracy błędnie wskazał, że wnioskodawca, będąc zatrudnionym na stanowisku ślusarza, w okresie od 15 września 1979 r. do 31 grudnia 1988 r. wykonywał pracę w warunkach szczególnych. Nie jest to bowiem praca wymieniona w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. i nie ma możliwości zakwalifikowania jej jako zatrudnienia w warunkach szczególnych. Również posiadanie przez wnioskodawcę uprawnień spawacza od 24 maja 1980 r. nie świadczy, że od tego czasu pracował na stanowisku spawacza. Wobec nieudokumentowania wymaganego 15-letniego okresu zatrudnienia w warunkach szczególnych, Sąd Okręgowy uznał, że wnioskodawca nie spełnił wszystkich przesłanek uprawniających go do przyznania emerytury w oparciu o powołane na wstępie przepisy. Z tych względów, na mocy art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. oddalił odwołanie.

Apelację od powyższego wyroku wywiódł wnioskodawca i **zarzucając** naruszenie przepisów postępowania poprzez błędne ustalenie stanu faktycznego i niewyjaśnienie wszystkich okoliczności faktycznych istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy, wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i orzeczenie co do istoty sprawy zgodnie z wnioskiem albo o jego uchylenie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

W ocenie skarżącego Sąd pierwszej instancji nie wyjaśnił wszystkich istotnych okoliczności sprawy, a zatem konieczne jest przeprowadzenie uzupełniającego postępowania dowodowego. Podniósł, że stale i w pełnym wymiarze czasu pracy w okresach 15 września 1979 r. do 28 lutego 1993 r. wykonywał pracę jako ślusarz-spawacz i od 1 marca 1993 r. do 31 lipca 1993 r. jako monter konserwator sieci wodno - kanalizacyjnej i c.o. Znajduje to potwierdzenie w zdobytych przez niego uprawnieniach spawalniczych już w 1980 r. Ponadto, pracodawca nie wydawałby środków na szkolenie pracownika w zakresie, który byłby nieprzydatny i nie odpowiadał zamówieniom zakładu. Świadectwo pracy wystawione zostało nie przez pracownika Zakładów (...) znającego realny zakres obowiązków i prac pracowników, a syndyka likwidującego zakład. Zarzucił także, iż Sąd pierwszej instancji nie zażądał dokumentacji emerytalnej pracowników zatrudnionych w tym samym czasie w wymienionym zakładzie pracy na podobnych stanowiskach ani regulaminu organizacyjnego Zakładów (...), R. i regulaminu wynagradzania, co mógł uczynić z urzędu. Fakt wykonywania pracy z zakresu dwóch zawodów jednocześnie nie może w żaden sposób pozbawiać go możliwości zakwalifikowania wykonywanych przez niego czynności do prac wykonywanych w warunkach szczególnych. Skarżący poddał w wątpliwość procentowy sposób ustalania udziału poszczególnych czynności w wymiarze jego czasu pracy z uwagi na niemożliwość pamiętania takich szczegółów przez świadków. Podał, że pracował 12 godzin dziennie, przeważnie przez 8 godzin realizując prace spawalnicze, zaś w pozostałym czasie - ślusarskie. Co więcej, produkcja w Zakładach (...) odbywała się w jednej hali, a zatem wszyscy pracownicy byli narażeni na niekorzystne warunki.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja nie jest uzasadniona.

Wbrew zarzutom skarżącego Sąd Okręgowy dokonał prawidłowych ustaleń faktycznych i na ich podstawie wywiódł trafne wnioski. Sąd Apelacyjny podziela stanowisko Sądu pierwszej instancji wyrażone w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku i ustalenia poczynione przez ten Sąd przyjmuje za własne.

Stosownie do treści art. 32 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, ubezpieczonym urodzonym przed dniem 1 stycznia 1949 r., będącym pracownikami, o których mowa w ust. 2 - 3,

zatrudnionymi w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, przysługuje emerytura w wieku niższym niż określony w art. 27 pkt 1. Jednocześnie na mocy art. 184 ust. 1 tejże ustawy ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 40, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy, a zatem na dzień 1 stycznia 1999 r. osiągnęli: okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymaganym w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat - dla kobiet i 65 lat - dla mężczyzn (pkt 1) oraz okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27, czyli okres składkowy i nieskładkowy wynoszący co najmniej 20 lat dla kobiet i 25 lat dla mężczyzn (pkt 2). Nadto, w myśl art. 184 ust. 2 wymienionej ustawy, emerytura przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego albo złożenia wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa oraz rozwiązania stosunku pracy - w przypadku ubezpieczonego będącego pracownikiem.

W myśl art. 32 ust. 4 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych wiek emerytalny, o którym mowa w ust. 1, rodzaje prac lub stanowisk oraz warunki, na podstawie których osobom wymienionym w ust. 2 i 3 przysługuje prawo do emerytury, ustala się na podstawie przepisów dotychczasowych. Zgodnie z dyspozycją § 1 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze przepisy tego aktu stosuje się do pracowników wykonujących prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, wymienione w przepisach § 4 - 15 rozporządzenia oraz w wykazach stanowiących załącznik do rozporządzenia, zwanych dalej „wykazami”. Stosownie zaś do § 1 ust. 2 przedmiotowego rozporządzenia, właściwi ministrowie w porozumieniu z Ministrem Pracy, Płac i Spraw Socjalnych ustalają w podległych i nadzorowanych zakładach pracy stanowiska pracy, na których są wykonywane prace w szczególnych warunkach, wymienione w wykazach A i B. Okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, obowiązującym na danym stanowisku pracy (§ 2). Za okres zatrudnienia wymagany do uzyskania emerytury, zwany dalej „wymaganym okresem zatrudnienia”, uważa się okres wynoszący 20 lat dla kobiet i 25 lat dla mężczyzn, liczony łącznie z okresami równorzędnymi i zaliczonymi do okresów zatrudnienia (§ 3). Zgodnie z § 4 ust. 1 niniejszego rozporządzenia, pracownik, który wykonywał prace w szczególnych warunkach, wymienione w wykazie A, nabywa prawo do emerytury, jeżeli: osiągnął wiek emerytalny wynoszący 55 lat dla kobiet i 60 lat dla mężczyzn oraz ma wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

Wykonywanie pracy w szczególnych warunkach czy w szczególnym charakterze powinno być stwierdzone przez pracodawcę w świadectwie wykonywania pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze bądź w świadectwie pracy (tak wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 15 grudnia 1997 r., II UKN 417/97, OSNAPiUS 1998 nr 21, poz. 638; z dnia 21 listopada 2001 r., II UKN 598/00, OSNPUSiSP 2003 nr 17, poz. 419). Jednocześnie oczywistym jest, że świadectwo pracy czy świadectwo wykonywania pracy w szczególnych warunkach nie jest dokumentem urzędowym w rozumieniu art. 244 § 1 i 2 k.p.c., gdyż podmiot je wydający nie jest organem państwowym ani organem wykonującym zadania z zakresu administracji państwowej. Dlatego też w ramach postępowania sądowego Sąd ocenia zarówno zasadność odmowy wydania przez pracodawcę świadectwa wykonywania pracy w szczególnych warunkach, jak i zasadność umieszczenia w świadectwie pracy wzmianki, że pracownik wykonywał pracę w warunkach szczególnych (tak wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 kwietnia 1999 roku, II UKN 619/98, OSNP 2000 nr 11, poz. 439). Ponadto przepisy regulujące postępowanie o świadczenia emerytalno -rentowe przed organem rentowym nie mają zastosowania w postępowaniu sądowym, które regulowane jest przepisami kodeksu postępowania cywilnego. Ewentualne ograniczenia dowodowe mogą zatem wynikać jedynie z przepisów tego kodeksu, przy czym przepisy regulujące postępowanie w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych (art. 477⁸ i następne k.p.c.) nie zawierają dodatkowych ograniczeń w stosunku do przepisów ogólnych regulujących postępowanie dowodowe (art. 235 - 309 k.p.c.). Powyższe oznacza, iż okoliczności, od których uzależnione jest prawo do emerytury mogą być wykazywane wszelkimi środkami dowodowymi przewidzianymi w kodeksie postępowania cywilnego, w tym także zeznaniami świadków czy opiniami biegłych, co znajduje bezpośrednie odzwierciedlenie w orzecznictwie Sądu Najwyższego (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 8 sierpnia 2006 roku, I UK 27/06, OSNP 2007 nr 15-16, poz. 235, z dnia 2 lutego

1996 roku, II URN 3/95, OSNAPiUS 1996 nr 16, poz. 239, z dnia 25 lipca 1997 roku, II UKN 186/97, OSNAPiUS 1998 nr 11, poz. 342 oraz z dnia 14 czerwca 2006 roku, I UK 115/06, OSNP 2007 nr 17-18, poz. 257).

Poza sporem jest, że wnioskodawca dołączył świadectwo wykonywania pracy w warunkach szczególnych, w którym poświadczono wykonywanie przez niego takiej pracy. To zaś zostało ocenione przez Sąd pierwszej instancji, który skonfrontował je z zeznaniami skarżącego i świadków i ustalił, że w spornych okresach nie wykonywał on stale i w pełnym wymiarze czasu pracy prac w szczególnych warunkach. Dotyczy to jego pracy w Zakładach (...) w R. w okresie od 15.09.1979 r. do 31.07.1993 r., gdzie był zatrudniony kolejno na stanowiskach ślusarza, ślusarza-spawacza i montera - konserwatora sieci wodno-kanalizacyjnej oraz CO. Wnioskodawca twierdził, że był przez cały czas zatrudniony na stanowisku ślusarza-spawacza oraz że prace spawacza zajmowały mu większość czasu pracy.

Zarzuty skarżącego sprowadzają się w głównej mierze do zanegowania oceny dowodów, jakiej dokonał Sąd Okręgowy, ustalając, że w okresie od 15 września 1979 r. do 31 grudnia 1988 r. był on zatrudniony na stanowisku ślusarza i wykonywał tylko prace ślusarskie. Biorąc pod uwagę zgromadzony w sprawie materiał dowodowy, a w szczególności akta osobowe wnioskodawcy i znajdujące się w nich angaże, od momentu zatrudnienia w Zakładach (...) wnioskodawca pracował jako ślusarz, a dopiero od 1989 r. zaczął wykonywać obowiązki ślusarza-spawacza. Słusznie podkreślił Sąd Okręgowy, że samo uzyskanie uprawnień spawacza nie jest równoznaczne ze zmianą charakteru zatrudnienia zwłaszcza, że pracodawca zmodyfikował określenie jego stanowiska dopiero w styczniu 1989 r. Należy również zauważyć, że świadectwo pracy, choć zostało wydane przez syndyka, odpowiada w pełni dokumentacji zgromadzonej w aktach pracowniczych.

Bezpodstawny był również zarzut wnioskodawcy dotyczący zaniechania przez Sąd Okręgowy dopuszczenia wskazanych dowodów z urzędu. Zgodnie z ugruntowanym w tej kwestii stanowiskiem judykatury, sąd ubezpieczeń społecznych nie ma obowiązku prowadzenia postępowania dowodowego z urzędu, a odrębny charakter postępowania nie wyłącza zasady kontrydiktoryjności w tych sprawach, w tym ciężaru dowodzenia twierdzeń przez ubezpieczonego - art. 232 k.p.c. (tak Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 11 lutego 2011 r., II UK 269/10, niepubl.).

Należy podkreślić, iż nawet wykazanie przez wnioskodawcę, że od początku swego zatrudnienia u wymienionego pracodawcy wykonywał prace ślusarza-spawacza, nie zmieniloby to oceny kwalifikowania tej pracy jako pracy w szczególnych warunkach. Nie ulega bowiem wątpliwości, iż jedynie wykonywanie pracy w szczególnych warunkach w pełnym wymiarze czasu pracy może być zaliczone do okresu uprawniającego do emerytury na podstawie powołanych na wstępie przepisów (§ 2 ust. 1 rozporządzenia w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze). Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 8 czerwca 2011 r., I UK 393/10 stwierdził, że praca w szczególnych warunkach to praca wykonywana stale (codziennie) i w pełnym wymiarze czasu pracy (przez 8 godzin dziennie, jeżeli pracownika obowiązuje taki wymiar czasu pracy) w warunkach pozwalających na uznanie jej za jeden z rodzajów pracy wymienionych w wykazie stanowiącym załącznik do wyżej wymienionego rozporządzenia. Oceny tej dokonał na gruncie analogicznego stanu faktycznego, albowiem sprawa dotyczyła pracownika zatrudnionego na stanowisku ślusarza-spawacza. Sąd Najwyższy wyjaśnił, że to praca przy spawaniu i wycinaniu elektrycznym, gazowym, atomowo wodorowym uznana została za pracę o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości, a nie jakakolwiek inna praca składająca się (obok pracy spawalniczej) na ostateczny rezultat całego procesu technologicznego. Jeżeli zatem wnioskodawca przez część swego czasu pracy, nawet znacznie mniejszą, pracował w charakterze ślusarza, który to zawód nie został uwzględniony w załączniku do powołanego rozporządzenia, nie spełnił tym samym warunku wykonywania pracy w szczególnych warunkach w pełnym wymiarze czasu pracy.

Wbrew stanowisku skarżącego, nie ma znaczenia, że w jego byłym zakładzie pracy proces produkcyjny odbywał się w jednej hali, bowiem pracą w szczególnych warunkach jest jedynie praca na stanowisku wymienionym w załącznikach do powołanego wyżej rozporządzenia Rady Ministrów.

W tym stanie rzeczy trafnie uznał Sąd Okręgowy, że wnioskodawca nie spełnia przesłanek nabycia prawa do emerytury na podstawie art. 32 ust. 1 w zw. z art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu

Ubezpieczeń Społecznych (tekst jedn. Dz.U z 2009 r. Nr 39 poz. 353 ze zm.) i w zw. z § 2 i § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983 r. Nr 8 poz 43 ze zm.).

Mając na uwadze powyższe okoliczności, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. orzekł jak w sentencji.